

Nr 387

Av herr **Hedlund m. fl.**, *angående inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket.*

(Lika lydande med motion nr 307 i Första kammaren)

Målsättningen för prispolitiken på jordbrukets område skall enligt sexårsuppgörelsen och riksdagsbeslutet i anslutning härtill vara, att jordbruket under avtalsperioden skall beredas möjlighet att dels följa med i den allmänna inkomstutvecklingen, dels successivt utjämna inkomstklyftan i förhållande till industrien. Enligt nämnda uppgörelse och beslut har förutsatts, att inkomstklyftan mellan basjordbrukare och industriarbetare i jämförelsegrupperna, beräknad till 2 500 kr. efter justeringen av importskyddsnivån vid sexårsperiodens ingång, skulle utjämnas under perioden genom att jordbrukarna tillfördes rationaliseringsvinsten inom den egna näringen.

Det måste dock starkt ifrågasättas, om rationaliseringsvinsten inom jordbruket under sexårsperioden skall kunna utfylla den påvisade inkomstklyftan. Produktivitetsökningen har visserligen under senare tid varit högre inom jordbruket än inom industrien. Men kostnadsökningarna har samtidigt varit betydande. Enligt vissa beräkningar gav effektiviseringen inom basjordbruket under tiden 1954—1957 till resultat en nettovinst av i runt tal 250 kr. per år. Om utvecklingen inom jordbruket under sexårsperioden är i överensstämmelse härmed, skulle endast ca 1 500 kr. av inkomstklyftan på 2 500 kr. kunna utfyllas genom rationaliseringsvinsten. De jordbrukspriser, som gällt under den senaste tiden, torde inte kunna medge erforderlig kompensation i förhållande till kostnadsökningarna inom näringen.

Någon säkrare garanti kan sålunda inte sägas finnas för att jordbruket under sexårsperioden skall få den åsyftade inkomstutvecklingen. Härvid skall t. ex. uppmärksammas, att den kostnadsprisindex som tillsammans med världsmarknadsprisindex utgör grundvalen för 3-procentregeln inte omfattar kostnaderna för den lejda arbetskraften. En del av jordbrukets rationaliseringsvinst måste sålunda tas i anspråk för ökade lönekostnader, däri inberäknat ATP-avgifterna. Särskilt måste givetvis uppmärksammas, att kreditrestriktionerna och den höga räntan motverkar rationaliseringen inom jordbruket. Detsamma kan i vissa avseenden sägas om beskattningsbestämmelserna, exempelvis omsättningskatten på investeringarna och avsaknaden av möjligheter till insättning av medel på jordbrukskonto. Andra faktorer, som kan inverka i ogynnsam riktning för den

jordbrukspolitiska målsättningen, är produktionen inom de s. k. fläskfabrikerna och motsvarande företeelser inom äggproduktionen.

Bedömningen av hur på längre sikt garantier skall kunna skapas för inkomstlikställighet åt den i jordbruket arbetande befolkningen ankommer närmast på 1960 års jordbruksutredning. I det sammanhanget måste givetvis också uppmärksammas de förhållanden, som kan bedömas inträffa vid en associering till EEC. I det nuvarande läget är det emellertid i första hand angeläget, att man med uppmärksamhet följer utvecklingen inom jordbruket och vidtar de åtgärder som kan erfordras i syfte att uppfylla målsättningen i sexårsuppgörelsen och 1959 års riksdagsbeslut, dvs. den successiva utfyllnaden av inkomstklyftan under sexårsperioden.

Erfarenheterna från det förutvarande treårsavtalet kan sägas understryka vikten härav. När nämnda avtal träffades förutsattes, att jordbruksbefolkningen vid ingången av treårsperioden uppnått avsedd inkomstlikställighet. Det siffermaterial som presenterades i samband med förhandlingarna om sexårsavtalet 1959 klargjorde emellertid, att jordbruket inte hade uppnått inkomstlikställighet 1956 och att inkomstklyftan mellan industri och jordbruk ytterligare vidgades under treårsperioden. Det framstår som angeläget, att nya avvikelser från den av riksdagen uttalade målsättningen om inkomstlikställighet för den i jordbruket arbetande befolkningen förhindras.

Inkomstutvecklingen inom jordbruket följes sedan länge i viss utsträckning bl. a. på grundval av den jordbruksekonomiska undersökningen. Såsom ovan framhållits var emellertid det siffermaterial, som förelåg när treårsavtalet träffades, inte helt representativt för bedömning av jordbrukets situation. Man torde kunna förutsätta, att 1960 års jordbruksutredning — för att erhålla underlag för en bedömning av inkomstlikställigheten åt jordbruksbefolkningen på längre sikt — bl. a. kommer att göra en analys av inkomst- och kostnadsutvecklingen under nu löpande avtalsperiod. Vi vill emellertid understryka angelägenheten av att för varje produktionsår ingående undersökningar göres huruvida inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket fortskrider på sådant sätt, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan kan uppnås under sexårsperioden.

En kontrollberäkning, liknande den som vi anser nödvändig beträffande sexårsavtalet, utfördes på jordbruksutredningens uppdrag av statens jordbruksnämnd angående resultatet av 1959 års beslut om småbruksstödet. Det framkom därvid, att den omfattning, som riksdagen vid sitt beslut avsåg för det särskilda stödet till det mindre jordbruket, inte hade uppnåtts. Resultatet härav understryker ytterligare angelägenheten av att det förhindras, att man kort tid före sexårsavtalets utgång kommer i den situationen, att den inkomstutfyllnad som avtalet avsett inte kan åstadkommas utan betydande prishöjningar. I bedömningen måste också ingå, att inkomstjämförelsen för jordbruket enligt tidigare riksdagsbeslut skall ske med en högre jämförelsegrupp, sedan dyrortsgrupp II avskaffats inom lönegrupperingen.

Såsom framhållits kan olika faktorer i den senaste tidens utveckling bedömas inverka i ogynnsam riktning för den jordbrukspolitiska målsättningen på såväl inkomst- som kostnadssidan. Det finns skäl att anta, att rationaliseringen bromsas upp genom de ekonomiskt politiska åtgärderna, så att rationaliseringsvinsten inte kan bli den som förutsattes vid sexårsuppgörelsen och riksdagsbeslutet 1959. De undersökningar, som vi i detta avseende finner nödvändiga, måste omfatta såväl jord- och jordbrukspolitiken som penning- och finanspolitiken. Därest undersökningarna skulle utvisa, att utvecklingen i fråga om inkomstbildningen och rationaliseringsvinsten inom jordbruket inte är sådan, att inkomstklyftan kan utjämnas under sexårsperioden, och den av riksdagen uttalade målsättningen rörande inkomstlikställigheten sålunda inte kan uppnås vid den nu tillämpade politiken, framstår det som nödvändigt, att erforderliga åtgärder vidtas i syfte att trygga den jordbrukspolitiska målsättningens förverkligande under sexårsperioden.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om dels undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket i enlighet med vad i motionen anförts, dels ock — därest undersökningarna så motiverar — framläggande av förslag till sådana åtgärder, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet 1959 åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan mellan industrien och jordbruket kan uppnås under sexårsperioden.

Stockholm den 25 januari 1962

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson

i Sundborn

Sven Vigelsbo

Nils G. Hansson

i Skegrie

Per Svensson

i Stenkyrka

S. G. W. Wahlund

Gustaf Svensson

i Vä